

SZAKONYI KÁROLY

SZERKESZTŐSÉGEK,
KÁVÉHAZAK

Kezdetben volt a kézirat. Már mint a gépirat. De annak előtte be lehetett vinni valóságosan kézzel írott verset, novellát a szerkesztőségekbe. Mondják, hogy a Hadikban a törzsasztalnál Kosztolányival, Móricz Zsigmonddal diskuráló Karinthy Frigyeshez lélekszakadva jött az újságtól az altiszt, mert a mester nem adta le időben a tárcát. – Semmi baj, igyon egy snapszot, mindjárt meglesz! A pincér meg hozta a kutyanyelvet, s mire a jóember megitta a pálinkát, már vihette is a redakcióba az írást. Mi már nem adtunk le így szövegeket, még ha kézzel írtuk is a novellát, verset a presszóban egy-két szimpla fekete mellett, mert aztán legépeltük, s úgy vittük az *ÉS*-be, a *Kortársba*, az *Új Írásba*, vagy adtuk fel postán Pécsre a *Jelenkornak*, Debrecenbe az *Alföldnek*, Szegedre a *Tiszatájnak*. De a napimég hetilapokhoz is személyesen jártunk, a hétvégeken mindig volt kulturális rovat, ünnepek táján nem győztük teljesíteni a kéréseket. A karácsonyi számokba már november elején sürgették az írást, de kellett is, hogy időben szóljanak, mert négy-öt helyre is vártak novellát. Aztán ott volt a heti tárca, amely úgy a hetvenes évektől kezdett felvirágozni, mert előtte a szabad írói jegyzet nem volt kívánatos, hiszen az író nem tartozott a szerkesztőség fegyelmé alá, ezért aztán ez a műfaj, amelyet nagy elődeink Kosztolányitól Bálint Györgyig oly jelesen műveltek, az ötvenes években eltűnt a porondról. A *Magyar Nemzet* élesztette fel, majd a többiek is követték, hetvenöt sor a *vonalt* alatt tömör fogalmazásra készítette az embert. Némely redakcióban kaptunk margózt, sorok számát és ezzel az *n*-nek (*enek*) helyét jelölő kéziratpapírt, amely a keretbe fért, annyit lehetett írni, de ez nem volt baj. Nem fecsegtünk feleslegesen. Csak lényegre törően. Felesleges jelzők, szavak kihúzza (elhagyva.) Volt elég fórum, a *Nők Lapjában* Galsai szerkesztő úr teremtett színvonalas irodalmi rovatot, de ott volt a *Tükör*, a *Népszabadság* tárcanovellákat hozott, a *Népszava* József Attila nyomán a *Szép Szóba* várt szépirodalmat. Ha az ember vitte az írást, elidőzött kissé a lapnál, ahová gyakrabban járt, otthon érezhette magát, különösen a New York-házban, ahol a széles, árkádos folyosókon mindig találkozhatott kollégákkal, de még inkább, ha lement a Hungáriába, összefuthatott Zelk Zoltánnal vagy Moldovával, aki ott írt az egyik márványasztalnál minden

áldott nap, délidőn a mélyvízben Mándy Ivánt láthatta ebédelni, Vas István a karzaton fogadta a fiatal költőket, Császár Pista is ott ült, kissé magába roskadva, s mindig várta, hogy betérjen egy barát, aki helyette konyakot kér a pincértől, de ha mellé ültél (és kérte a konyakot), okos dolgokat mondott az életről. Nagyon jó író volt. A szerkesztők is lejtettek egy-egy szerzővel kávé mellett megbeszélni a kapott kéziratot. A hatvanas években, amikor az *Új Írás* még a Dorottya utcában, kezdeti székelylén működött, ugyanígy a Greshambe balagtunk át, ott is olcsó volt a fekete (csak most lett számunkra elérhetetlenül drága hely), s *B. Nagy Laci* egyszer ott adott címet egy hosszú elbeszélésemnek. *Farkas Lászlóval* is ott lehetett jobban megbeszélni a dolgokat, bár a szerkesztőség *Szabó Edével*, *Illés Lajossal*, *Pándi Pállal* és a mindig hevületben élő, az érkezőt baráti öleléssel fogadó *Váci Mihállyal* az első számtól kezdve meghitt hely volt számunkra. És néha lehetett találkozni *Lengyel Józseffel*, aki mindig nagy figyelemmel kíséerte a fiatalok dolgait, de felbukkant *Tersánszky* vagy éppenséggel *Veres Péter* is.

Aztán elmúltak ezek az idők, a kődbe veszttek olyan asztaltársaságok, mint a hatvanas évek elején a belvárosi *Száz éves* étteremben az *ÉS-asztal*, vagy a Hungária kártyatermében az *Új Írás* összejövetelei, amelyekre olykor Aczél György is ellátogatott, akaratlanul is alkalmat adva Karinthy Cininek, hogy ugrassa a pincért, mondván neki, hogy figyelje ott, azt a bajuszost, mert még meglép a kisfröccse árával. Utoljára Galsai Pongi megszervezte nekünk Óbudán az öreg Siposban a baráti társaságot, kedd esténtként nagy ivászat és vacsorázgatás közben együtt volt Kolozsvári Grandpierre Emiltől Kardos G. Gyurin át Csurkái és Csukásig, Abody Bélától Gyurkovicsig és Végh Antalig, de még Konrád Györgyig is minden tollforgató, szellemi hadakozás és pláne gyűlölködés nélkül, mert még úgy érezhettük, hogy egységes az irodalmi élet.

Vége lett. Sokféle szakadtunk, elsorvadt a szerkesztőségi élet, meglehet azért is, mert

már nincs többé személyes varázsa. Ahogy mondtam, eleinte még a kézzel írott szövegeket is elfogadták, aztán jött az írógép, sokáig az tartotta magát, de belépett életünkbe a komputer. Még egy darabig a gépelt lapokat *faxon* el lehetett juttatni, de aztán a beírás munkáját megsokallták, s *flopy*n kérték az anyagot, azt csak be kellett dugni a szerkesztőség számítógépébe, s megjelent a vers vagy a novella. Majd ez sem volt elég, manapság már elektromos úton száguld az író műve a lapokhoz (a kiadókhoz is), s a titkárságon (ha van ilyen, s nem csak egy személyben a szerkesztő a titkárs is) megnyomnak egy-két gombot, s ott a képernyőn a remekmű. Nem kell találkozni, vissza lehet írni *e-mail*en, vagy *sms*-t lehet küldeni, netán mobilon értekezni.

Még emlékszem, amikor korrektúrát kaptunk, emlékszem a nyomdai szedőkre, emlékszem a kötegekben félretett *krúdákra*, emlékszem a nyomdaszagra... A napilapnál a szerdán vagy csütörtökön leadott kézirat szombati megjelenésére, Karinthy Cini, pedig már régi motoros volt, nem restellte soha, hogy szombat hajnalban lemenjen a Blaha Lujza térre, ott akart lenni, amikor ontották expedíálásra az újságot, fellapozni azon melegében, s megnézni, benne van-e az írása.

Meg aztán nehéz anyagi körülménynek között élnek a folyóiratok is, azon gondolkodnak, hogy online megjelenésre térjenek át, de az már nem ugyanaz, mint amikor kézbe veheti az ember a lapot. Megszokhatatlan izgalom a megjelenés napja, amikor megérkeznek a becsomagolt példányok, a Lyukasórában immár huszonöt éve mindig és mindig ugyanaz az öröm: itt a lap! Még őrizzük a régi hangulatot a szerzőkkel, a munkatársakkal, de ami volt az irodalmi élet szerkesztőségi és kávéházi terein, az már a múlté. Nosztalgia. Mert jó volt a nyüzsgés, jók voltak az asztaltársaságok, írói találkozások, eszmecserek, viták és egyetértések, létezés a szellemi világban, ahonnan úgymint mindig vissza kellett térni a valóságba. ♦♦

